

Kékkői László

PREPAÉLET A HARMINCAS ÉVEKBEN

Idén nyolcvan éve, hogy Jászberényben megindult a tanítóképzés. Az intézet 1917-től 1930-ig a jelenlegi Kossuth Lajos úti általános iskolában működött, amelyből a jelenlegi modern épületbe 1930-ban költözött. Itt töltötte diákéveit 1931-től 1936-ig az ötéves képzés keretében Kránitz /Kékkői/ László egykori diák, aki naplót írva örökítette meg a maga és iskolatársai életét, a diákélet sok örömét és bánatát. A napló képet ad a diákélet mellett az akkori városról, társadalmáról, megjelenik benne az akkori diákok tudatos felkészülése és hivatásszeretetük. (Kopácsy Béla)

Felvételi vizsga

A vizsgára édesapám kísért el. Fürkésző szemem az állomás homlokzatára tévedt. Elémötlött egy füstös „J” betű, majd filmszerűen rakódott hozzá a többi: Jászberény.

- Megérkeztünk, mondom apámnak méla szorongással.
- No, kisöreg, fogd a táskádat, azután gyerünk!

A képzőbe a főkapun megyünk be. Vékony, bajuszos ember irányít el, a pedellus.

Pompás itt minden. Vakító tisztaság, rend fogad. A dísztermet halk zsibongás tölti be. Szülők és leendő prepák kis csoportokra oszolva tárgyálnak. Tegnap barátaim örömmel jönnek elém. Apám elvegyül a szülők között. Az egyik sarokba húzódok. Onnan figyelem a dolgokat. Lehetünk vagy harmincan.

A csoport közepén széleshomlokú, sűrű hajú gyerek viszi a szót. Hullámos haja valamelyik szudáni dzsungelre emlékeztet.

- Srácok, csuda jó futballcsapatunk lesz. Én szenzációs szélső vagyok. Ha a tizenhatoson labdát kapok, a kapus csak stírölhet utána!

Itt rövid szünetet tart. A hatást figyeli. Senki sem vonja kétségbe, hogy ez a dzsungelhajú igazat mond.

Rövid szünet után megindul a szóáradat. Hamarosan akad szenzációs hátvéd, kapus stb.

Itt vannak a patriciusok! - kiált valaki.

Szinte legyökerezik a lábunk. Halk morajlás fut végig a termen. Mindenki feláll. A díszterem ajtaja megnyílik. Ünnepi, komor arckifejezéssel jön a tanári kar. Jól szemügyre veszem őket. Legelől valószínűleg az igazgató. Kopaszodó fejét szúrós szeme még félelmetesebbé teszi. Egész lényéből hatalom sugárzik. A tanárok három lépés távolsággal követik. Az egyik alacsony,

köpcös, kékruhás, kezében kulcsosomót lóbál. Mosolygó szemmel néz körül. Mellette derűs nyugalommal egy másik, aki időnkint krákol egyet.

Szenvedélyes dohányos lehet. Most egy pocakos következik keménykalappal a kezében. Bal karján kampósbot lóg. Őt követi egy sötét göndör hajú, fekete szemüvegkeretes tanár. Van még a csoportban egy drótkeretes szemüvegű, kopaszodó, akinek arckifejezése olyan, mint valami görög bölcsé.

A tanári kar feláll velünk szemben. Az igazgató szólal meg.

- Kedves szülők - kezdi - örömmel köszöntöm önöket a felvételizőkkel együtt. Érezzék megtiszteltetésnek, ha gyermekük ennek az intézetnek tagja lehet. Ebben a gyönyörű palotában laknak majd. Ez Közép-Európa jelenleg legmodernebb épülete. Ide csak olyanok kerülhetnek, akik rászolgálnak erre a megtiszteltetésre. Testi fogyatékkal, hármas bizonyítvánnyal ide senki sem kerülhet be. Most megvizsgáljuk a jelöltek zenei hallását, színérzékét, majd orvosi vizsgálaton esnek át. A beváltak még a nyár folyamán megkapják a felvételi értesítést Berzátzy tanár úr, kezdjen hozzá!

Leül a tanári kar. Szorongva elhelyezkedünk mi is. Visszafojtott csend borul a teremre. Izzgulunk, vajon ki lesz az első. Nagy Sándor - hangzik az igazgató hangja. Az első felszólított sötétkék ruhás, fülig piros kamasz feláll és odamegy a zongorához. A zenetanár lenyom egy hangot a zongorán. A páciens remegő hangon rezonál rá: lááá.

Újabb hangok és skálázás következik: lá-lá-lá

Most ugrálnak a hangok fenn és lenn. A hang már bátrabb, öblösen mély. Nem illik a rövid nadrághoz. Az igazgató közbe is szól:

- Kérem, nem szokott ez a fiú dohányozni?

A szülők udvariasan tiltakoznak, a fiú elvörösödve dadog valamit.

Most dalt kell választania.

„Megfogtam egy szúnyogot,

Nagyobb volt egy lónál.

Kisütöttem a zsírját,

Több volt egy akónál. ”

Halk nevetés fut végig a termen. Kínos csend és pattogó feszültség. A tanárok is végre mosolyognak.

-Megfelelt - mondja a zenetanár...

Újabb páciens lép a zongorához. Csupa tűz és igyekezet. Az asztal előtt megbotlik, majd elesik a saját lábában. Már előre tátoogat a zongora felé.

- Kezdhettük, - szól a zenetanár, és leüt egy hangot. A fiú elbődül, mint egy oroszlán.

Hősiesen, teljes hévvel és iszonyú hamisan bögi a hangot: lá.á.á.

A zenetanár arcizmai megvonaglanak. Mindenki felszisszen.

- Feljebb, öcsémuram, mondja, közben ujjával is mutatja a füle mellett. Erre a fiú ugyanazon a hangon, de még keservesebben és hangosabban bődül bele a díszterem levegőjébe: lá.á.á.á

Nem is veszi észre a zenetanár kétségbeesett figyelmeztetését.

Most a skálázás következik. Hol felette, hol alatta kíséri a zongora hangjait. Szinte művészet kell hozzá, hogy véletlenül se találja el. A tanár reménytelenül ejti le kezét a billentyűkről.

Ő azonban lelkesedik: lá.á.á.á.

Majd meg sem várva a hozzászólást, készségesen kijelenti:

- Igazgató úr, nótát is tudok. A következő pillanatban rázendít a Himnuszra.

Úgy áll ott, mint valami hősi szobor. Monoton hangon, nyakán kidagadt erekkel szinte szavalja: „Isten álld meg a magyart...”

Most én következem. Az igazgató hangja megremegteti minden idegszálamat, amikor nevémen szólít. Úgy érzem, sápadt lehetek, bizonytalanul indulok kifelé.

- Remélem, jobb hangja lesz, mint a bátyjának! - mondja az igazgató apám felé. Apám udvariasan mosolyog, ő is drukkol.

A skálázás hiba nélkül megy. Aztán cinegehangon rázendíték:

- Porzik, porzik a szécsényi utca...

Nagy igyekezetemben rosszul veszem a levegőt, a hangom elcsuklik. Mégis hősies elszántsággal befejezem.

- No, jól van, veled úgy látszik, nem lesz baj énekből, - mondja az igazgató úr.

Boldogan sietek a helyemre. Már nem izgulok. A többit már végigélvezem, mintha színdarabot néznék.

Tanévkezdés

Anyám gondossága mindent előteremtett, ami a prospektus szerint kötelező.

Elbúcsúzom az ismerős domboktól, pajtásaimtól és az Ipoly völgyétől. Igazán tacsókó kölyök vagyok még tizennégyéves „bundásjelölti” mivoltomban.

Bátyámmal kettesben utazunk. Ő a főnök. Hiszen ő már többször megtette ezt az utat. Végre megérkezünk. Kiváltjuk személypoggyásznak feladott csomagjainkat. Ebben van az ágynemű, matrac, paplan és a ruháink. Ezeket elegánsan hordárral vitetjük be.

A képző ablakai nyitva vannak. Úgy látszik, nem mi vagyunk az elsők. Egy-egy hegedű érzélgős nótákat nyekereg. Valaki áriázik és közben skálázik, máshol csoportosan énekelnek. Valaki a nyári élményeiről számol be. Az oldalkapun megyünk be. Ott is sokan ácsorognak. Mindegyikük fején a piros tányérsapka. Rajtam még a polgári iskolai bocskai virít.

A hálóterem ragyogó fehér. Zománcos ágyak, éjjeliszekrények, székek, fűtőtestek, gumipadló. Beljebb mosdó, lábmosó, cipőtisztító helyiségek. A folyosón nagyszerű szökőkutas vízcsapok.

Az első éjszakát a másodévesek között töltöm. Hamar elnyom az álom.

Reggel már elcsendesedik a káosz. Lassan formálódik a rend. Először beiratkozni megyünk. Bediktáljuk az adatainkat, kifizetjük a súlyos fizetnivalókat. Most gondolkodom csak rá, hogy otthon egy fillér sem maradhatott, hisz ketten többet hoztunk el, mint az apám fizetése.

Az épület másik felébe megyünk át. Ott vannak az osztályok. Alacsony, vékony, öregedő tanár fogad. Azonnal ráismerek Karcsi bátyám meséiből: ő Szimi bácsi a cserkészparancsnok. Ő lesz az osztályfőnökünk.

A névsor összeállítás után megkapjuk a hálóbeosztásunkat. Egyelőre néhányadmagammal a „Lőcse” hálóba kerülök. Ez úgynevezett vegyes háló. Minden osztályból jut bele valaki. Minden hálónak van felügyelője. A miénk egy kevésbé szimpatikus ötödéves. Diáknevének Köcsög. Nekünk őt urazni kell. Nagy a fegyelem. Megtanuljuk a szobarendet és az ágyazást. Délre már minden a legnagyobb rendben áll.

Reggel hatkor szól a csengő. Egyszerre ugrunk ki az ágyból. Versenyfutás kezdődik a mosdókért. Amikor elkészülünk, szellőztetjük az ágyakat, fél nyolckor szilencium a dolgozóknak. Nyolckor már mindenki az osztálytermében várja a tanítást.

A harmadik sorban ülök. Megnyílik az ajtó. Osztályfőnökünk lép be, Szimi bácsi. Imádkozzunk! - mondja.

- Üljetek le! - szól az ima végén. Maga állva marad és beszélni kezd.

- Kis bundások, kis polgáristák! Idejöttetek a berényi képzőbe. Mától kezdve tanítónövendékek vagytok. Ha az Isten is úgy akarja, öt év múlva tanító bácsik lesztek. Nagyon vigyázzatok, nehogy hiába töltsétek el az időt. Gondoljátok meg, hogy szüleitek maguktól vonják meg sokszor az utolsó falatot is! Legyetek büszkék arra, hogy képzősök vagytok! Ti valamikor embereket alakítottok. A nemzetek a tanítók mintázó újjai alól kerülnek ki. Ez a nép is olyan lesz, amilyenekké ti nevelitek. Tudom, az elején nehéz lesz. Csak most szakadtatok ki a családi környezetből... Mi azonban igyekszünk pótolni a szülői házat. Ha valami gondotok, problémátok akad, mindig forduljatok hozzám bizalommal. Én nem tanár, hanem Szimi bácsi vagyok számotokra.

Amíg beszél, egyre jobban olvad le rólunk az ösztönös merevség. Már otthonosan érezzük magunkat. Mire befejeződik az óra, megismerjük az intézeti szabályokat, leírjuk a órarendet....

A staféta

Délutáni szabadfoglalkozásaink rendszerint a sportpályán zajlanak: atletizálunk, szertornázunk és főleg sokat bolondozunk. Rettenetesen lelkesít, hogy az intézet csapata most készül a kegyeleti stafétára. Ez minden év október hatodikán van. Eddig egy kivétellel mindig a képző csapata nyerte meg.

Az edzéseket Zotyi bácsi vezeti, aki a rajz mellett a tornát is tanítja. A stafétajelöltek külön előírással étkezést kapnak. Több óráról felmentik őket. Sokat pihenhetnek, de jaj nekik, ha nem győznek. Rendkívüli érdeklődéssel figyeljük munkájukat. Rövid sprint után 400-méteres táv következik. Amikor már bírják a távolságot, akkor kezdik gyúrni a 200 métert, amely a staféta egy-egy váltási távja.

Úgy látom, győzelmünk nem lehet kétséges. Mégis valami lappangó szorongás van mindannyiunkban. A gimnázium hatalmas reklámmal dolgozik. Őket tekintjük a legkomolyabb ellenfélnek. A város is nekik szurkol, mert ők képviselik a jászokat. A prepák az ország minden részéről verbuválódtak. Csak néhány berényi van közöttük, így 'jött-menteknek' tekintenek bennünket.

Ez a nemes vetélkedés aztán mindent, még a tanulást is háttérbe szorítja. Gyorsan telnek a napok míg végre kinn állhatunk a hősi emlékműnél. Október hatodika van.

Az énekkar rendezetten vár. Mindenkin ünnepi arckifejezést fedezek fel. Az én hangulatom is ünnepi. A gimnazisták még egy utolsó rémhír-hullámot bocsátanak útra, miszerint biztosan az ő favorit-futójuk ér be elsőnek. Ólomlábakon telnek a percek. Jelentik, hogy most indult el az első váltó. Szívszorongva figyelünk.

Végre! Halk moraj fut végig a tömegen. Jól hallom, amint kiabálják: Éljen! Éljen! Nyomás! Ekkor tűnik elő a kanyarban egy fekete trikós futó. A prepák és a prepabarát kislányok tapsolnak, kiabálnak. A gimnazisták bosszankodnak, hogy ismét a „fekete sátán” jön elől.

Már én is jól látom a nagyszerű stílusban finiselő negyedévesünket, aki most fut be a célba. Ő Kóródi József, akit messze lemaradva követ a gimnazisták befutója. Befutónk átveszi a borostyán koszorút és elhelyezi a hősi emlékműre.

Lassan felsorakozik a csapat. Elöl a feketeingesek ragyogó, boldog ábrázattal. Mögöttük beérkezési sorrendben a gimnazisták, a leventék, a legényegylet és végül a honvédség. Diadalmasan zúg fel a képző énekkara: Isten áldd meg a magyart!

Mikulás és bundásavatás

November felé, hogy egyre inkább közeledik a vészes nap, az ötödévesek suttogó híreket bocsátanak szárnyra. Azt akarják elhitetni, hogy a minisztérium megszüntette a barbár avatást és ilyen nem lesz többé a prepák történetében. Minél nagyobb hévvel terjesztik, annál nagyobb porciót kaphatunk - mondogatom.

Mikulás estjén ott szorongunk a díszterem karzatán. Van aki már előre párnát csempészett nadrágjába.

A műsor hangulatos. Néhány ének- és zeneszám után szellemes egyfelvonásos darabok következnek.

Most a főszám következik. Megjelenik a Mikulás. Fején püspöksüveg. Fehér szakála és hosszú haja ráborul piros palástjára. Kezében hatalmas pergamenttekercset tart. A kísérő krampuszok hada vészjóslóan suhogtatja a virgácsokat.

Most kibomlik a pergament és a Mikulás olvasni kezdi a strófákat. A rövid bevezető után a vers nem kíméli az igazgatót, a tanárokat. Most a Mikulás közvetítésével egy évben egyszer a diák is élcelődhet és megmondhatja véleményét a tanárokról. A krampuszok sebesen hordják szét a mókás ajándékokat. Az igazgató, aki híres bogarász, hatalmas papírmásé legyet kap. A gazdaságtan tanára egy zsák tarackot, a fiatal házaspár papucsot, a bajszos bajuszkötőt, a kopaszodó hajnövesztőt. Egyik sem sértődik meg. Jól mulatnak valamennyin. A végén bennünket, bundásokat hív le a Mikulás egy kis virgácsolásra. Hadd higgyük, hogy ez volt az avatás.

A nagyszerű vacsora után megyünk a hálóba. Perceken belül elcsendesedik minden. Visszafogott izgalmas várakozás. Végre éjfél. Valósággal foszforeszkálunk az idegességtől. Ebben a pillanatban felcsendül a gong. Az éjfélt veri. Aztán halljuk az ajtócsapódást, majd rázendít a zene pokoli fülsiketítő koncert kíséretében. Ez az avatási együttes.

- Hasra, bundás! - kiáltják. Rázendít a zenekar: „*Mennyből az angyal..*”. Üvöltés, sikoltás, trombitaszó, kereplő, madzagra fűzött vonalzók félelmetes zúgása. Az avatók maszkja rettenetes. Senkit sem ismerhetünk fel. Ijedten fekszünk hasra, mint a jégeső kopognak rajtunk az ütések. Szappannal bélelt vizes törülközők suhognak. Kínomban a párnát harapom. Majdnem negyven avató masírozik végig rajtunk.

Végre ritkul az ütések zaja, aztán elcsendesedik minden... Felgyújtják a villanyt, és az egyik avató elkiáltja magát:

- Éljenek az elsőévesek! Éljen, éljen, hangzik a kórus.

Leveszik az álarccokat, nevetve magunkra hagynak. Az immár felavatott elsőéves tanítónövendékek a felemelő érzés helyett igencsak lesújtott állapotban nyomjuk az ágyat.

Azt hiszem, ez az avatás is hozzájárult az összekovácsolódásunkhoz. Most már semmi sem jöhet, amitől rettegnünk kell.

Az avatás utáni napoknak van még egy szenzációja. Összehívják az ifjúságot a díszterembe. A tanárok jelenlétében az igazgatónk ünnepélyes keretek között kihirdeti, hogy az elsőévesek ezentúl ne urazzák a felsőbbéveseket, hanem „kedves bátyámnak” szólítsák őket. Tudomásul vesszük, bár nyelvünk nehezen szokja meg. Csupán az ebben a rossz, hogy jövőre a bundások minket sem fognak urazni!

Farsangi bál

Február hatodikán megbolydult méhkas az egész intézet. A délelőtti tanítás teljesen komolytalan. A tanárok is a készülődés lázában élnek.

A kitűzött időben egymás után érkeznek a városi előkelőségek. A negyed-és ötödévesek rendezőgárdája kitűnően működik. Úgy udvariaskodnak, kalauzolnak, mintha erre születtek volna. Megteelik a terem. A bál kezdetén zenetanárunk vezényletével rázendít az énekkar, majd egyfelvonásos jelenetek, zenekari számok váltják egymást.

A műsor után a nyitócsárdás vérpezsdítő ütemére szétszóródik a tömeg, hatalmas forgatagga alakul a terem. Jelen van a tanári kar is. Itt-ott előtűnik egy-egy tanárfeleség is a diákok karján. Mi - bundások - az erkélyről figyeljük a táncoló párokat. Különböző parfümök illata száll fel a karzatig. Báli ruhák selyme repülve száll. Ott látom a tömegben a helyőrségi kerékpáros zászlóalj tisztjeit. Aranysújtásos zöld atilláikban még jobban emelik a tarka képet.

Karcsi bátyámat fedezem fel. Meglehetősen magas hölgyet táncoltat maga előtt. Úgy látom, valamilyen vénkisasszony lehet. Hervadt arcán mosoly. Fél óra múlva még mindig együtt vannak. Úgy látszik nem akarja senki sem lekérni. Karcsi izzad, a hölgy mosolya is egyre bágyadtabb. Éjfél előtt még mindig együtt keringenek, mint a megszállottak.

Bátyám hiába int vészjeleket rimánkodó tekintettel, a barátok visszamosolyognak. Végül bosszút forral... Megáll a rajta leginkább mulató barátja mellett, meghajlik a lány előtt és átadja barátjának, mintha az lekérte volna.

Készülünk az életre

Mi harmincnyolcan öt év alatt összekovácsolódtunk. Lelkünkben összegyűjtöttünk mindent, ami szép, nemes és értékes. Itt állunk virágba borulás előtt azzal a tudattal, hogy bármilyen nemes hajtást hozunk is, lehervad és megsemmisül az élet fénytelen szárazságában.

Milyen nyílt tekintettel nézünk vissza tablóképünkről! Még annyi ambíció, lelkesedés és ügyesség jellemzi három tablókészítő társunk munkáját. Szép keretet szeretnének adni a szomorúnak ígérkező jövő számára.

Hogyan festünk majd tíz esztendő után, amikor találkozónk lesz? Hogyan szóródik szét kis bajtársi körünk? Mivé fejlődünk, vagy mivé züllünk? Mi lesz belőlünk, mi lesz velünk?...

Egy nappal állunk a ballagás előtt. A tablón az utolsó simítások is elkészülnek. Osztályunk lázban él. Mindent a régi hagyományoknak megfelelően szeretnénk csinálni...

Reggelre kész a tanterem. A táblán gyönyörű festmény. Félig kidőlt kereszt mellett egy vándor ül. Arcát kezébe temetve sír. Mellette vándorbotja, azon diáksapka az arany-fekete-arany sávval. A kerestől széles út vezet a horizont felé. Azon vándor bandukol, tarisznya a hátán. Visszafordulva zsebkendőjével integet saját énjének, akit diákmivoltában otthagyt sírva, remegve a kereszt tövében. Az út lángtengerbe vész. Ez a bizonytalan jövő.

Készülünk az életre, amelytől semmi jót nem várhatunk. Pedagógia-tanáruk lefesti a ránk váró jövőt. Megtudjuk tőle, hogy három évig mégcsak kérvényt sem adhatunk be kinevezésünk iránt. Túlzsúfolt a tanítói pálya. Három esztendő elteltével, akinek sikerül protekcióval bejutnia, az havi 80 pengővel kezd, mint helyettes. Ezt a fizetést azonban nyáron nem kapja. Mi lesz most azzal, aki nem számíthat szülői támogatásra?

Hallomásból ismerjük az előttünk végzetek sorsát. Az egyik, aki teljesen árva volt, amikor nagy kinnal elhelyezkedett az egyik tanyai iskolánál, kinn még lakást sem kapott. A havi nyolcvanat is csak hosszú hónapok után tudta kicsikarni az illetményhivataltól. Az iskola szekrényét lefektette, szalmát hozott bele, ágy hiányában abban aludt. A tanya lakossága tartotta el könyörületből, hogy éhen ne haljon.

Ilyen körülmények között neveljen ambícióval, lelkesedéssel idealizmusra, az élet megbecsülésére? Ott kinn a tanyán önnön kriptájában eltemetve, távol minden kultúrlehetőségtől lassan elsorvad minden fiatalos lendület, világmegváltó nagy akarás! A napi robot és kilátástalanság taposómalmában lezüllik, elsatnyul, visszafejlődik. Rászokik az italra is, mert a mámoros pillanatok némi kárpótlást nyújtanak a tönkrement életért. Ilyen a tanítói sorsok zöme.

Szótlanak vagyunk fekete ruháinkban. Még reggel közös fényképet csináltatunk osztályfőnökünkkel a főbejárat előtt. Szinte fizikailag kapaszkodunk minden lehetőségbe, hogy emlékmorzskáinkat megörökítsük.

Képesítő vizsga és búcsúzás

Az alsóbbévesek vizsgái után a megürült intézetben csak mi maradunk. Ellepjünk az intézet minden rejtett zugát. A beköszöntött kánikula ellen védekeznünk kell. Ha benn megunjuk, lemegyünk a kertbe. Beülünk a bokrok alá, vagy kiballagunk a Zagyvához. Nagyon ragaszkodunk ehhez a folyócskához. Csónakos emlékeink, nótázgatásaink emléke sokat visszatér majd ide...

Írásbelink tűrhetően sikerült. Először a gyakorlati tanításból képesítőzünk. Buta tételt kapok: „Látogatás a tejsarnokban” címmel számolást kell tanítanom. Agyonpedagogizálnak tartom. Elkészítem a tervezetet, és beszerzem egyetlen szemléltető eszközet, a tízdekás vajjat.

Savanyú képpel fogok hozzá. Semmi hangulatom nincs, s ez meglátszik a tanításomon is. Most azt magyarázom, mit jelent a cca. jelzés a 10 dkg. felírás felett. Mintha ez lenne az élet

legnagyobb problémája, és enélkül nem lehetne kenyérré kenni a vajat! De hát ezt a felkészüléskor lelkemre kötötték.

Természetesen a szemléltető táblát fordítva akasztom fel, a vaj a nyári melegben szétolvad a kezemben, a gyerekek pedig nagyokat ásítanak. Ebben a melegben mennyivel hasznosabb lenne egy zagyvai kirándulás a kenyérré kent szemléltető eszközzel!

Feleleteim viszont ragyogóan sikerülnek. Sok olyan kérdést is kapok a vizsgabiztostól, ami nem képezte tananyagunkat. Általános műveltségemre kíváncsi. Éppen az angol és amerikai egyetemek szervezetét felelem. Látom, hogy nagyon meg van elégedve a feleletemmel. Ezután már csak a „tekintetes” cím elnyerése következhet...

Most már szabad az út. Még beszélgetünk néhány órát, aztán csomagolni indulunk. Most egyikünknek sincs kedve viccelődésre.

Ebéd után gyülekezünk a kis kapunál. A talicskák készen állnak, hogy ősi berényi szokás szerint teljesítsék hivatásukat. A „tekintetes urak” első ténykedése mindig ez a fuvar, hogy ezzel is jelképezzék, milyen keveset várhatnak az élettől....

Megint egyedül maradunk. Itt állunk a kapuban. Két életünk küzd egymással. Nehéz itthagyni a koporsóba tett diákságunkat.

Tekintetem végigkalandozik az épületen. Elnézek a kert felé. Ott kanyarog a Zagyva. Távolról a Mátra integet. Mi vár ránk, mi lesz belőlünk? Napszámosok vagy bárzongoristák leszünk? Családi koldusok vagy utcai kikiáltók? Három fekete év áll előttünk. Addig mehetünk ingyen ínségmunkásnak a község házára, esetleg instruálhatjuk mások gyengetehetségű gyermekeit?